

Sloboda, sigurnost i pravda za sve

Unutrašnja politika i pravosuđe u Evropskoj uniji

Objavljena na svim jezicima Evropske unije: danskom, holandskom, engleskom, finskom, francuskom, nemačkom, grčkom, italijanskom, portugalskom, španskom, švedskom, češkom, estonskom, mađarskom, litvanskom, latvijskom, malteškom, poljskom, slovačkom i slovenačkom.

Ova brošura i druga kratka, jasna objašnjenja o EU mogu se naći na Internetu
europa.eu.int/comm/publications

Evropska komisija
Generalna direkcija za štampu i komunikacije
Izdavaštvo
B-1049 Brisel

Rukopis završen januara 2004. godine
Korice: Bilderbox.com
Kataloški broj se nalazi na kraju publikacije.
Luksenburg: Kancelarija za zvanične publikacije evropskih zajednica, 2004. godine
ISBN 92-894-8210-9
Prava i prevodi: evropske zajednice, 2004. godine
Neovlašćeno kopiranje i umnožavanje je zabranjeno.

Za izdavača za državnu zajednicu Srbije i Crne Gore:
Delegacija Evropske komisije u Srbiji i Crnoj Gori
Krunska 73
Beograd
Ovu brošuru možete naći i na Internet stranici Delegacije Evropske komisije u Srbiji i Crnoj Gori

<http://www.delscg.cec.eu.int>

Štampano u Srbiji i Crnoj Gori

Sloboda, sigurnost i pravda za sve

Unutrašnja politika i pravosuđe u Evropskoj uniji

Sadržaj:

Uvod	3
Osnovna prava su zagarrantovana	4
Šta znači biti građanin EU	6
Ista prava za sve	8
Svakodnevne brige	10
Ka zajedničkoj politici pružanja azila	15
Jačanje granica EU	16
Razračunavanje sa terorizmom i organizovanim kriminalom	17
Značaj na širem međunarodnom planu	21
Ostalo	22

Uvod

Među beneficijama koje je Evropska unija obezbedila svojim građanima jeste pravo da se slobodno kreću po EU i da žive i rade u bilo kojoj zemlji EU po svom izboru. Međutim, da bi oni zaista mogli da uživaju ovo pravo, potrebno je da znaju da mogu da žive i rade bezbedno, da budu zaštićeni od kriminala i imaju podjednako pravo na pravnu zaštitu u bilo kom delu Evropske unije.

Ovaj problem uočen je još u vreme sklapanja Mاستrihtskog sporazuma (1992), ali tek su se u oktobru 1999. godine, na posebnom samitu u Tampereu (Finska), lideri EU uhvatili u koštac sa njim. Dogovorili su se oko

niza posebnih koraka koje treba preduzeti da bi Unija bila jedinstveno područje “slobode, bezbednosti i pravde”. Ovo znači zagarantovanost osnovnih prava evropskim državljanima i obezbeđivanje poštenog postupanja sa onima koji nisu državljani EU, a stalno su naseljeni u Evropi. To takođe znači usaglašen program za pitanja azila i imigracija, izdavanje viza i upravljanje spoljnim granicama EU. To uključuje blisku saradnju policije, carine, imigracionih službenika i sudova.

*Slovenija (u nastavku prikazan glavni grad Ljubljana) i druge nove zemlje članice od dana kada se pridruže EU deo su jedinstvenog područja slobode, pravde i bezbednosti.**

© EPA Photo / Antonio Bar

*U maju 2005. EU je uvećala članstvo za još 10 zemalja.
Više informacija na <http://europa.eu.int>

Osnovna prava su zagarantovana

Evropljani izuzetno cene slobodu i pravdu koje su u samom temelju Evropske unije. Zemlje EU su iskreno opredeljene za demokratiju, poštovanje ljudskih prava i vladavinu zakona. Ali u slobodi i pravdi može se u potpunosti uživati samo u bezbednom okruženju. Zbog toga su vlade EU odlučile da svima unutar granica Unije garantuju bezbednost.

Sloboda ne podrazumeva samo slobodu kretanja već i ostvarivanje osnovnih ljudskih prava, kao što su pravo na slobodu i bezbednost; jednakost pred zakonom, slobodu misli, izražavanja i informisanja; pravo na funkcionalno upravljanje radom institucija i obavezu institucija EU da nadoknade svaku štetu koju bi one mogle naneti građaninu kao pojedincu. Ova prava odnose se na svakog ko legalno živi u Evropskoj uniji, bilo da je državljanin EU ili ne.

Povelja o osnovnim pravima, usvojena 2000. godine, određuje jasno, u jedinstvenom dokumentu, lična, građanska, politička, ekonomska i društvena prava koja ljudi u Evropskoj uniji imaju. Ova povelja biće sastavni deo novog ustava EU i služiće kao pravni kriterijum po kojem će se prava građanina kao pojedinca određivati i garantovati.*

Kao građanin EU on može da živi i radi u bilo kojoj zemlji E.

* Ustav EU usvojen je 29. oktobra 2004. Više informacija na <http://europa.eu.int>

Zemlje koje žele da uđu u Evropsku uniju moraju takođe biti posvećene zaštiti osnovnih ljudskih prava na nivou ovih istih visokih standarda. Ovo je zapravo jedan od kriterijuma koje moraju zadovoljiti pre nego i počnu sa pregovorima o ulasku u Uniju. Štaviše, ako bilo koja zemlja EU učestano krši ova prava u ozbiljnijoj

meri, ili pokazuje nameru da to uradi, može se suočiti sa sankcijama. Na primer, može joj se zamrznuti pravo glasa na sastancima EU, i time joj se onemogućiti da kaže bilo šta o predlozima evropskih programa i zakona čime joj se ukida pristup fondovima EU. Do sada Unija još uvek nije preduzela ovakve korake.

Nove članice

Od maja 2004. godine, najnovije članice Evropske unije su Kipar, Republika Češka, Estonija, Mađarska, Latvija, Litvanija, Malta, Poljska, Slovačka i Slovenija.

Ne tako davno, sve ove zemlje su se, uz veliki napor, izborile za vladavinu slobode, bezbednosti i pravde, tako da izuzetno cene ove važne principe.

Budući da su članice EU, one primenjuju zakonodavni sistem EU na polju “pravosuđa i unutrašnjih poslova”. Ovo se zasniva na osnovnim principima poštovanja ljudskih prava, transparentnosti i funkcionalnog upravljanja radom institucija. Nove članice se takođe obavezuju na poštovanje zajedničkih ciljeva, kao što su međusobno priznavanje sudskih odluka, zajedničkih imigracionih i azilantskih programa i poboljšanje sudske i policijske saradnje.

Čineći tako, nove zemlje članice opravdavaju poverenje koje građani kao i druge zemlje EU ukazuju njihovom sudstvu, policiji i pograničnoj policiji.

Šta znači biti građanin EU

Državljanstvo Evropske unije ne zamenjuje nacionalno; ono ga dopunjuje. Drugim rečima, biti građanin EU znači imati dodatna prava i odgovornosti. To znači da, na primer, možete glasati ili se kandidovati na izborima za Evropski parlament u onoj zemlji EU u kojoj imate stalno prebivalište, bez obzira na to da li je to vaša matična zemlja ili ne.

Državljanstvo EU takođe vam daje pravo da slobodno putujete po teritoriji u okviru granica Unije (pod uslovom da sa sobom imate pasoš ili ličnu kartu) i da se nastanite bilo gde na teritoriji Unije. Do današnjeg dana, oko pet miliona ljudi je iskoristilo ovo pravo preselivši se u neku drugu zemlju EU, da i ne spominjemo milione onih koji svakodnevno idu na posao ili su se preselili zarad studija u neku od susednih zemalja.

Državljanstvo donosi i odgovornosti: ako građani EU žele da žive u nekoj drugoj zemlji EU, moraju imati zdravstveno osiguranje i moraju dokazati da imaju ili posao ili pak dovoljno sredstava za život, kako ne bi postali teret socijalnoj službi u novoj zemlji.

'Kamenja spoticanja' još uvek ima, i ljudi se ponekad, prilikom dobijanja dokumentacije o prebivalištu ili potraživanja prava za članove svojih porodica, mogu suočiti sa dugim administrativnim procedurama, naročito ako potonji nisu državljani EU. Da bi prevazišla ove probleme, Evropska komisija je izložila predlog kako da se postojeći zakon pojednostavi i ažurira, kako bi se državljanima EU i njihovim porodicama olakšao prelazak iz jedne u drugu zemlju EU.

Sloboda putovanja

Sloboda kretanja je zagarantovana sporazumima EU, ali je postala stvarnost tek kad je stvorena Šengenska zona. Ovaj 'prostor bez granica' nazvan je po gradu u Luksemburgu gde je originalni dokument potpisan. On trenutno ne uključuje Veliku Britaniju, Irsku i nove zemlje članice, iako dve zemlje koje nisu članice - Norveška i Island - jesu deo sporazuma. Šengenska konvencija je sada sastavni deo sporazuma EU.

Unutar Šengenske zone, stanovnici EU i njihovi gosti slobodni su da putuju kako poželeva, bez redovnih pasoških kontrole. Ali, od pojedinaca se i dalje može tražiti da dokažu svoj identitet i zemlje članice zadržavaju pravo da u iznimnim okolnostima ponovo uvedu granične kontrole na određeni vremenski period.

Ukidanje internih graničnih kontrola olakšava kretanje po Evropi za sve one građane koji poštuju zakon. Nažalost, isto je i za kriminalce i teroriste. Zbog toga su Šengenskom konvencijom uvedene i druge mere, kao što su međudržavna saradnja policijskih snaga i sudskih organa u borbi protiv kriminala.

Zbog toga zemlje članice imaju dodatnu odgovornost kada je reč o brizi o spoljnim granicama. Ovo su jedina mesta gde se sprovode redovne provere nad onima koji ulaze ili izlaze iz EU. Spoljne granice nisu samo granični prelazi već i međunarodni aerodromi, luke i one železničke stanice koje su sad 'prelazni punktovi' ka Evropskoj uniji.

Irska i Velika Britanija ne primenjuju šengenske odredbe na graničnim punktovima. One i dalje proveravaju identitet svakoga ko ulazi na njihovu teritoriju, izuzev onih koji ulaze iz Irske u Veliku Britaniju i obrnuto. Međutim, građani EU i dalje imaju neosporno pravo da uđu i nasele se u ovim zemljama.

*Latvijac, graničar,
nadgleda spoljnu
granicu EU.*

Prava za sve

Svako ko živi u Evropskoj uniji može da se kreće slobodno iz jedne zemlje u drugu i bira gde će živeti - bez obzira na to da li je državljanin neke od zemalja članica ili legalni doseljenik iz neke druge zemlje.

Posetioци iz zemalja koje nisu članice EU mogu da uđu na teritoriju Šengena i putuju slobodno do tri meseca, pod uslovom da zadovolje određene uslove. Konkretno, oni moraju da imaju punovažne putne isprave, moraju da objasne razlog svoje posete i imaju dovoljno novca da

pokriju troškove svog boravka. Neki moraju da imaju vizu da bi ušli u EU. Pravila izdavanja viza su usklađena i postoji jedinstvena lista zemalja čijim građanima je viza potrebna.

Štaviše, nekom ko nije državljanin EU, sa pasošem i važećom dozvolom boravka koju je izdala jedna od zemalja Šengena, nije potrebna viza da bi putovao po drugim zemljama Šengena na kraći vremenski period. Ovo u velikoj meri smanjuje birokratske prepreke za one članove porodica koji nisu iz EU.

Kvalifikovani doseljenici su vrlo bitan deo radne snage EU

Prava stanovnika

Oko pet miliona ljudi koji nisu državljani EU trenutno radi u Evropskoj uniji. Oni svi imaju prava koja bi trebalo da se primenjuju širom Unije, ali razlike među nacionalnim administrativnim pravilima i procedurama ponekad onemogućavaju njihovu primenu. Evropska komisija želi da ustanovi jedinstvene kriterijume i standarde koji bi štitili prava ovih ljudi.

Komisija je predložila uvođenje "građanskog državljanstva". Ovo bi legalnim doseljenicima dalo određena osnovna prava i obaveze, uključujući i pravo da žive i rade u nekoj drugoj zemlji EU. Oni bi ova prava sticali tokom višegodišnjeg perioda, da bi na kraju imali skoro ista prava kao i državljani EU.

Unija takođe usvaja procedure koje se tiču sastavljanja razdvojenih članova porodica. Njihov cilj je okupljanje porodica, ali i olakšavanje njihovih integracija u EU. Na primer, ako osoba koja nije državljanin EU ima dozvolu boravka koju je izdala bilo koja zemlja EU, i to važeću za period od najmanje godinu dana, članovi porodice će moći da joj se pridruže u toj zemlji.

EU već usklađuje pravila i procedure prijema ne-državljana EU i uslova pod kojima oni mogu da ostanu u EU. Ali ona bi želela i više od toga. Unija se slaže da imigranti mogu da popunjavaju slobodna radna mesta, nadomeste nedostatak kvalifikovane radne snage i podmlade evropsko stanovništvo. Stoga EU želi da pomogne ovim ljudima da se u potpunosti integrišu u sve aspekte ekonomskog, socijalnog, kulturnog i građanskog života. Ovo zahteva preduzimanje akcija u oblastima kao što su zapošljavanje, diskriminacija i uključivanje u društvo. Ovo takođe znači posvećivanje pažnje obrazovanju, učenju jezika i pristup socijalnoj i drugim službama.

Svakodnevne brige

Da bi mogli da uživaju u svojoj slobodi u potpunosti, evropskim građanima mora biti omogućeno da pristupe sudovima i nadležnim organima u bilo kojoj od zemalja EU, isto onako lako kao i u svojim matičnim zemljama. U isto vreme, neophodno je sprečiti zloupotrebu razlika u nacionalnim sudskim sistemima i obezbediti da se odluke suda poštuju i primenjuju širom Evropske unije.

Sve ovo zahteva “međudržavnu saradnju sudskih vlasti”. Na primer, sudske odluke donete u bilo kojoj zemlji EU, bilo da su u pitanju građanski ili krivični postupci, moraju biti priznati od nadležnih vlasti širom Unije. Ovaj princip, nazvan “uzajamno priznavanje”, može uticati na život pojedinca u velikoj meri, naročito u slučajevima kao što su zahtevi za izdržavanje, razvod ili pravo na viđanje dece, finansijska pitanja kao što su bankrotstvo ili neplaćeni računi, pa čak i krivični prekršaji.

Pojednostavljivanje međudržavnih slučajeva

Zamislite sledeću situaciju. Paola Menea upozna Hansa Šmita za vreme njegovih studija u Rimu - njenom rodnom gradu. Venčaju se i dobiju sina pre nego što se presele u Hansovu domovinu, Nemačku. Nažalost, brak im ne uspe. Paola se vrati u Rim, gde uloži tužbu za razvod i plaćanje alimentacije.

Kako bi se ovaj međudržavni slučaj rešio?

Po važećim pravilima EU, italijanski sud bi vodio postupak za razvod braka, pod uslovom da je Paola živela u Italiji najmanje šest meseci pre podnošenja zahteva. On bi takođe mogao da donese odluku o plaćanju alimentacije pod uslovom da je zahtev podnet za vreme brakorazvodne parnice. Pravila EU takođe nalažu da Paola može, putem vrlo jednostavne procedure, da zahteva od suda u Nemačkoj da ovu sudsku odluku prizna i primeni u Nemačkoj tako da Paola ne mora da iznosi svoj slučaj i pred nemački sud.

Postojeća pravila odnose se na postupke razvoda braka (uključujući pravno razdvajanje supružnika i poništenje braka). Ona takođe obuhvataju pitanja alimentacije, ali samo ako su pokrenuta u toku brakorazvodne parnice i odnose se na zajedničku decu.

Ova situacija će se promeniti 1. maja 2005. godine, kada će sada važeća pravila biti zamenjena novom regulativom, koja se odnosi na sva pitanja roditeljskih odgovornosti i koja će obezbediti podjednak tretman za svu decu.

Saradnja među državama

Lični pravni problemi mogu biti stresni i dovoljno složeni i kada su u okviru nadležnosti jednog suda. Njih čak može biti i teže rešiti ako su uključena dva sudska sistema ili više njih, naročito kad se porodice raspadnu.

Međudržavna sudska saradnja je osmišljena tako da se prevaziđu mnoge od ovih prepreka. Osnovni princip je da složenost ili neusklađenost nacionalnih sudskih i administrativnih sistema ne treba da spreči ili obeshrabri građane ili preduzeća da koriste svoja prava.

EU je usvojila zakon o uzajamnom priznavanju sudskih odluka u građanskim parnicama koje se odnose na razvod, pravno razdvajanje supružnika ili poništenje braka. Ovo

još uvek ne obuhvata sve moguće situacije, tako da Komisija želi da proširi ova pravila u 2005. godini (vidi uokvireno). EU takođe nastoji da usvoji zajedničke procedure, kako bi pojednostavila i ubrzala rešavanje sporova kao što su sitna i vanparnična građanska potraživanja (gde ne postoji osporavanje potraživanja) i dala je nacrt minimuma pravila o pružanju pravne pomoći, koja će se primenjivati na zajedničkoj osnovi u slučaju rešavanja građanskih međudržavnih parnica.

EU nastoji da pojednostavi međudržavne sporove o starateljstvu nad decom.

Saradnja sudskih institucija u oblasti kriminala

Sloboda kretanja po teritoriji EU je sjajna stvar za sve one koji poštuju zakon. Nažalost, kriminalci je takođe koriste. Terorizam, informatički prestupi, šverc droge i trgovina ljudima među najočiglednijim su primerima međudržavnog kriminala, i da bi se sa njima izborila efikasno, Unija treba da ima jedinstvenu politiku u oblasti kriminala. Građani EU treba da znaju da će kriminalci biti gonjeni, gde god da se nalaze na teritoriji EU i bez obzira na to gde je prekršaj počinjen.

Saradnja sudskih institucija može pomoći tako što će se ustanoviti zajedničke definicije određenih ozbiljnih zločina, usaglasiti različiti nacionalni zakoni i odrediti minimalne pravedne i delotvorne kazne. Cilj EU je da zapuši sve rupe u zakonu koje koriste organizovane grupe kriminalaca: za one koji čine zločine, sigurnog skrovišta ne sme biti.

Kada je reč o sprovođenju kazni i drugih sudskih odluka, radi se na tome da se odluke suda jedne zemlje članice (novčane kazne, zaplena imovine ili lišavanje prestupnika određenih prava) sprovode širom Unije. Osnovno je, da ponovimo, uzajamno priznavanje nacionalnih sudskih odluka, kako razlike u sudskim praksama ne bi bile prepreka da se prestupnici izvedu pred lice pravde.

Evropski nalog za hapšenje i Eurojust

Evropski zakon za hapšenje, koji važi širom EU od januara 2004. godine, osmišljen je kako bi zamenio dugačke procedure izručenja. Osumnjičeni ili osuđeni kriminalci koji su prebegli u inostranstvo da bi izbegli pravdu mogu ovako biti odmah vraćeni u zemlju u kojoj im je bilo ili će im biti suđeno. Nalog može biti izdat za bilo koje lice optuženo za prestup za koji je minimalna zaprećena kazna duža od godinu dana zatvora, ili za osobu koja je već služila zatvorsku kaznu dužu od četiri meseca.

Jedno od najznačajnijih skorijih napredaka u sudskoj saradnji EU jeste osnivanje Evropske pravne službe (Eurojust) aprila 2003. godine. Eurojust, koji je smešten u Hagu, tim je visokog ranga sastavljen od sudija za prekršaje i tužilaca iz svih zemalja EU koji rade zajedno u istoj zgradi. Oni su u direktnom kontaktu sa nadležnim vlastima u svojim matičnim zemljama i dele savete i informacije sa svojim kolegama.

Eurojustov posao je da pomogne u koordinaciji istrage zločina i krivičnog gonjenja ozbiljnih međudržavnih zločinaca. Blisko sarađuje sa Europolom, OLAF-om (Evropska kancelarija za borbu protiv pronevera) i Evropskom sudskom mrežom - mreža sastavljena od nacionalnih pravnih stručnjaka.

Zaštititi zakonska prava pojedinca

Hvatanje kriminalaca i njihovo izvođenje pred sud je jedna stvar, ali oblast evropskog pravosuđa mora optuženima osigurati potpunu pravnu zaštitu. Njima se moraju obezbediti pravni saveti ili, ako je potrebno, prevodilac. Mora biti poštovana procedura pribavljanja dokaza, dogovorena pravila o privremenom pritvoru i saslušanju u odsustvu optuženog. Ukratko, EU mora da se dogovori o određenom minimumu zajedničkih sudskih standarda.

Unija takođe vodi brigu o žrtvama kriminala. Zakon usvojen u martu 2001. godine obezbeđuje određen minimum garancija. Ovo obuhvata pravo da se bude saslušan, pristup relevantnim informacijama, mogućnost učestvovanja u sudskim postupcima, povraćaj sredstava upotrebljenih za pokrivanje sudskih troškova, odgovarajući nivo zaštite i dobijanje adekvatne nadoknade.

Nacionalni sudovi EU moraju uzajamno da priznaju sudske odluke.

*Evropa ima dugu tradiciju
pružanja utočišta onima
koji traže azil.*

Finansiranje saradnje u praksi

EU je pokrenula čitav niz finansijskih programa da bi pomogla saradnju između državnih vlasti, profesionalaca, strukovnih i nevladinih organizacija u borbi protiv kriminala na evropskom nivou. Okvirni program saradnje suda i policije u oblasti kriminala (AGIS) traje od 2003. do 2007. godine. Njegov cilj je da se oformi mreža širom Evrope, razmenjuju informacije i propagira najbolja praksa rešavanja kriminalnih slučajeva.

Program finansiranja administrativne saradnje koja se tiče spoljnih granica, viza, azila i imigracija (ARGO) postojaće do 2006. godine, kao i program koji se odnosi na sudsku saradnju u građanskim parnicama. Novi projekat za promovisanje integracije ne-državljana EU u Uniju (INTI) pokrenut je 2003. godine. Još jedan program, Dafne, bori se protiv svih vidova nasilja nad decom, mladima i ženama (od seksualnog zlostavljanja preko nasilja u porodici do zlostavljanja u školama).

Ka jedinstvenoj politici davanja azila

Evropa ima dugu tradiciju pružanja dobrodošlice ljudima koji su prebegli iz svojih domovina zbog rata ili progona. Ti ljudi imaju puno pravo da traže azil i Evropska unija pridaje veliki značaj poštovanju statusa izbeglica određenog Ženevskom konvencijom.

Počev od 1990. godine, usled povećanja broja onih koji traže zaštitu u EU, zemlje članice su ustanovile jedinstvenu politiku davanja azila. Ovo se obavlja u dve faze. Prva se tiče poštovanja minimalnih standarda i uvođenja minimuma mera. Druga će dovesti do uvođenja jedinstvene procedure davanja azila i jednoobraznog statusa širom Unije za sve one kojima je azil odobren.

Broj zahteva za azil u Uniji varira od godine do godine i može da zavisi od toga da li na njenim granicama ima političkih previranja (kao u bivšoj Jugoslaviji). Tako je 1999. godine bilo 672.000 molbi, a 2000. godine samo 374.000.

Mada, u izuzetnim okolnostima, kao što je bilo tokom rata na Kosovu, dolazi do uvođenja posebnih pravila. Čitavim grupama koje traže utočište, pruža se trenutna i privremena zaštita na period od dve ili ako je potrebno i tri godine. Izbeglicama se daje boravišna dozvola,

smeštaj, mogućnost socijalne zaštite i usluge zdravstva, školovanje za njihovu decu kao i pravo da oni sami traže posao. Oni takođe mogu zvanično da podnesu zahtev za azil.

Unija nastoji da nađe način da se odgovornost za brigu o onima koji traže azil podjednako podeli među zemljama članicama. Ona takođe razmatra kako da efikasnijom obradom molbi smanji vreme čekanja, i u isto vreme obezbedi jednako i pošteno postupanje sa svim podnosiocima molbi.

Postoje pravila po kojima se određuje koja od zemalja EU je odgovorna za razmatranje molbi za davanje azila - obično je to ona u koju je podnosilac prvo ušao. Ona je odgovorna za razmatranje molbe u skladu sa ustanovljenim kriterijumima EU i za deportovanje onih kandidata koji zatim ilegalno otputuju na drugo mesto u Uniji.

Efikasnost sistema se povećala početkom 2003. godine, uvođenjem nove baze podataka Eurodac. U njoj će biti otisci prstiju svih registrovanih azilanata u EU. Upoređujući otiske prstiju, vlasti će znati da li se ta osoba već prijavila za dobijanje azila u nekoj drugoj zemlji članici.

Jačanje granica EU

Jedinstven sistem davanja azila mora biti praćen jasnom politikom legalne migracije, kako ekonomski emigranti koji teže da uđu u EU legalno ne bi bili u iskušenju da to pokušaju putem dobijanja azila. Obezbeđivanje pravičnih zakonskih načina na koje bi ljudi mogli ući u Evropsku uniju pomoći će da se stavi tačka na ilegalna useljavanja i trgovinu ljudima.

Suzbijanje ilegalnih useljavanja takođe znači jačanje spoljnih granica EU. Ovim granicama upravljaju različite nacionalne instance, uključujući pograničnu policiju i carinske službenike - pokrenuto je nekoliko pilot-programa kako bi se saradnja među njima poboljšala. Zemlje sa naročito dugačkom kopnom ili vodenom graničnom linijom mogu da dobiju posebnu pomoć od EU.

Proširenjem EU, nove zemlje članice postaju odgovorne za kontrolisanje velikog prostora unutar spoljnih granica EU. Nekoliko novih članica je već dobilo sredstva od EU kako bi kvalitet svojih stručnjaka, opreme i procedura koje primenjuju podigli na evropski nivo (EU). Kada se ovo postigne, granične kontrole između njih i ostatka EU biće uklonjene i slobodna zona Šengena biće proširena.

Razvijanje jedinstvenog informacionog sistema za izdavanja viza omogućiće temeljniju kontrolu podnosilaca molbi i ojačati borbu protiv prevara. Tražiće se podaci o identifikaciji (kao što su otisci prstiju, prepoznavanje lica i skeniranje zenica). Ovi podaci će pomoći da se državljanima EU izdaju sigurnija dokumenta a prihvatljivija za zemlje koje nisu članice EU.

Trenutno je vraćanje ilegalnih imigranata kućama velikim delom odgovornost pojedinačnih država. Evropska komisija, međutim, insistira na većoj saradnji i jedinstvenim pravilima i standardima, ne samo među članicama EU već i između Unije i zemalja koje su izvorista ilegalnih migracija.

Mnoga pitanja, kao što su propisivanje minimalnih standarda za načine deportacije, uzajamno priznavanje odluka o deportaciji i obezbeđivanje regularnih putnih isprava za ilegalne imigrante, one koji nemaju "papire", moraju se još razmotriti.

Uzimanje otisaka prstiju obezbeđuje dodatni element sigurnosti putnim ispravama.

Razračunavanje sa terorizmom i organizovanim kriminalom

Ljudi s pravom očekuju od Unije da se razračuna sa pretnjama njihovoj sigurnosti, i da ih zaštiti od terorizma i ozbiljnog, organizovanog, međudržavnog kriminala. Ovo zahteva tesnu saradnju sudstva i policije kako bi se eliminisala skrovišta kriminalaca i njihova nepošteno stečena bogatstva.

Kriminalne organizacije uvek koriste slabosti pravnog i ekonomskog sistema u kojem vrše kriminalne radnje, a Evropska unija im daje širok

otvoren prostor za delovanje. Teroristi, trgovci drogom i ljudima, prevaranti koji se bave pranjem novca i drugim proneverama rade kao da nacionalne granice ne postoje: planiraju zločin u jednoj zemlji, izvršavaju ga u drugoj, a žive u trećoj.

Napad na svet droge

Niko ne može reći koliki je tačan broj korisnika droge u EU. Smatra se da samo zavisnika od heroina ima oko milion. Između 7.000 i 8.000 ljudi umire svakodnevno od korišćenja nedozvoljenih droga. Danas se koriste različite strategije za borbu protiv mnogobrojnih problema koje upotreba droga izaziva, a postoji i agencija EU - Evropski centar za posmatranje zavisnosti od droge, koja obezbeđuje stalan protok informacija.

Preprodaja droge ne poznaje nikakve granice i trend korišćenja droge širi se izuzetno brzo. Nacionalne policije mogu se samo radeći zajedno razračunati sa kriminalom vezanim za drogu. Sastavljači programa, zdravstveni radnici i pedagozi rade efikasnije kada dele informacije i namenska sredstva na nivou cele Unije. Zbog toga je EU pokrenula akciju borbe protiv droge i razvila koordiniranu strategiju podrške nacionalnih i lokalnih kampanja.

Kriminalističke službe sarađuju u naporima da dilere droge i njihovu robu speče da izađu na ulicu. EU sarađuje sa zemljama širom sveta kako bi ih podstakla da ne gaje biljke od kojih se mogu proizvesti narkotici. Sintetičke droge se sve više proizvode u Uniji i policija ulaže ogromnu energiju da bi pronašla i zatvorila fabrike u kojima se one proizvode.

Što se državne službe zdravstva tiče, postoje programi čiji je cilj da spreče da ljudi uopšte probaju drogu ili da pomognu onima koji je uzimaju da prestanu. Uz to, postoje još neki projekti koji se bave npr. obezbeđivanjem sterilnih igala za zavisnike od heroina, kako bi se smanjili rizici koji prate uzimanje droge.

*Avganistan je još
uvek glavni izvor
teških droga.*

© Jeffrey L. Rasmussen/Van Parys Media

Trgovina ljudima

Trgovina ljudima zarad seksualnog iskorišćavanja ili zbog jeftine radne snage ozbiljan je prekršaj koji narušava osnovna ljudska prava i dostojanstvo. To je glavni izvor prihoda organizovanim kriminalnim bandama, koje ponekad rade pod paravanom kompanija koje posluju legalno. Novac se tako pere i koristi za finansiranje drugih kriminalnih operacija ili za podmićivanje radnika kriminalističkih službi.

EU, koja od 1996. godine razvija sveobuhvatnu strategiju, ostvarila je veliki napredak 2002. godine, dogovorivši se oko jedinstvene definicije ovog zločina. Ta strategija se danas sprovodi u svim članicama sada proširene Unije, a minimalna zaprećena kazna za ovaj zločin je osam godina zatvora. U svom radu EU se uglavnom rukovodi preporukama sadržanim u Briselskoj deklaraciji (usvojenoj u septembru 2002), koja preporučuje konkretne mere, standarde i najbolju vidove praktičnog postupanja kako bi se sprečila trgovina ljudskom nesrećom.

Pranje novca

Pranje novca je sastavni deo skoro svake kriminalne akcije, jer se prihod od kriminala “pere”, kako bi se prikrilo njegovo ilegalno poreklo. Problem je ogromnih razmera: prema podacima Međunarodnog monetarnog fonda on iznosi od 2%-5% svetskog bruto nacionalnog dohotka.

Unija je preduzela nekoliko mera da zaustavi pranje novca. Krajem 2000. godine, otvorila je kanale za saradnju između nacionalnih finansijskih obaveštajnih organizacija. Ubrzo zatim usledio je zakon o identifikaciji, praćenju, zamrzavanju ili konfiskovanju dobara i prihoda stečenih kriminalom.

Još jednim zakonom donetim u cilju podržavanja borbe protiv pranja novca, usvojenim decembra 2001. godine, proširena je definicija ozbiljnih kriminalnih dela, uključujući prekršaje vezane za terorizam. On se primenjuje ne samo na banke i finansijske institucije, kao što su prvobitne mere određivale, već i na računovođe, advokate, javne beležnike, trgovce nekretninama, kazina i prodavce luksuzne robe. Oni su sada takođe u obavezi da prijave vlastima svaku sumnjivu aktivnost.

Saradnja policije i carine

Saradnja policije i carine je ključni deo u borbi protiv međunarodnog kriminala. Osnovana je operativna grupa sastavljena od šefova evropske policije koja bi razvila kontakte između načelnika različitih evropskih agencija za borbu protiv kriminala, dok nedavno formiran Evropski policijski koledž (CEPOL) nudi srednjim i višim

policijskim službenicima obuku vezanu za sprovođenje zakona u EU.

Saradnja između nacionalnih policijskih službi nije ograničena samo na gonjenje kriminalaca. Proteže se, takođe, na brigu o velikim sportskim dešavanjima, naročito na međunarodne fudbalske utakmice koje su često poprište huliganskih ekscesa.

Policijske snage često se nalaze u politički osetljivoj situaciji, naročito ako potera za osumnjičenima treba da se organizuje na teritoriji neke druge zemlje. Dogovori o saradnji mogu da uključuju pravo na gonjenje, pogranični nadzor, tajne istrage, razmene podataka i zajedničke specijalne istražne timove. Konvencija o uzajamnoj pomoći i saradnji između carinskih službi osmišljena je tako da pomogne carinskim službenicima da se razračunaju sa počiniocima međunarodnih prekršaja.

Europol

Europol, sa sedištem u Hagu, u suštini je policijski koordinacioni centar za prikupljanje, analizu i protok informacija, u cilju pružanja pomoći pri sprovođenju istraga u dve ili više zemalja EU.

Jedan od njegovih resursa je i ogromna kompjuterska baza podataka koja, omogućavajući policijskim službenicima trenutni pristup milionima zajedničkih fajlova, pomaže da se uđe u trag ukradenim predmetima i osumnjičenima. Zajedno sa elektronskim podacima pohranjenim u Šengenskom informatičkom sistemu, policija i carinske vlasti imaju sada na raspolaganju ogroman broj informacija.

Prvobitni zadatak Europola (1994. godine) bio je koordinacija nacionalnih operacija usmerenih protiv ilegalne preprodaje droge. Njihovo polje delatnosti prošireno je tako da uključuje nalaženje ukradenih vozila i kidnapovanih lica, borbu protiv mreže ilegalnih migracija, seksualne eksploatacije žena i dece, pornografije, falsifikovanja, krijumčarenja radioaktivnog i nuklearnog materijala, terorizama, pranja novca i falsifikovanja evra.

Prevenција kriminala

Sprečavanje svakodnevnog kriminala uglavnom je posao državnih, regionalnih i lokalnih vlasti. Borba protiv kriminala na opštem nivou u EU usmerena je na davanje podrške ovim institucijama u njihovom obračunu sa maloletničkom delinkvencijom, urbanim prekršajima i prekršajima vezanim za drogu. Ovi prestupi čine veliki procenat ukupnih kriminalnih dela i utiču na kvalitet života. Evropska mreža za prevenciju kriminala (EUCPN) osnovana je da bi odredila prioritete EU, razvila i primenila najbolju praksu, i dala podršku različitim evropskim, nacionalnim i lokalnim inicijativama.

Borba protiv terorizma

Svi se sećamo užasnog terorističkog napada na Sjedinjene Američke Države 11. septembra 2001. godine. Evropa i Evropljani su takođe bili mete terorističkih izliva besa, tako da postoji zajednička volja da se terorizam pobedi.

Ranije su neke zemlje imale posebne zakone o terorizmu, dok su druge terorizam tretirale kao običan kriminalni prestup. To što sada postoji zajednički okvir olakšava saradnju policije i sudstva. Da bi se osiguralo da se teroristički akti kažnjavaju na isti način širom Unije, državne kazne su ujednačene - princip je da moraju biti proporcionalne zločinu i služiti kao upozorenje drugima.

U zakonodavstvu EU jedan broj ozbiljnih prekršaja, kao što su ugrožavanje života, kidnapovanje, uzimanje talaca i otmice aviona, sada je uvršten u red onih koji će se, ukoliko budu namerno počinjeni u cilju terorističkog delovanja, smatrati činom terorizma.

Zemlje EU će goniti počiniocе terorističkih dela koji su izvršeni na njihovoj teritoriji ako su počinioci njihovi državljani ili stanovnici, ili su teroristička dela učinjena protiv njenih ljudi. U isto vreme, poštovanje osnovnih prava, kao što su sloboda okupljanja, udruživanja i sloboda izražavanja, eksplicitno je zagarantovano i preduzete su mere da se žrtve terorizma zaštite.

*Sefovi banaka ne smeju da
postanu perionice novca.*

© Kim Steele/Getty Images

Šira međunarodna dimenzija

Proširenje EU dovodi do stvaranja jedne šire oblasti stabilnosti i prosperiteta u Evropi, oblasti u kojoj su demokratija i vladavina zakona zagarantovani, i u kojoj se ljudska prava poštuju. Prirodno, EU privlači iz okolnih regiona i izdaleka ljude koji teže da u njoj naprave sebi dom, legalno ili nekako drugačije.

Evropski lideri ne veruju da je pravi odgovor na to postaviti barijere na granice EU i pretvoriti ih u utvrđenja. To bi osporilo svrhu postojanja Evropske unije onakve kakva jeste i uskratilo njenim susedima mnogo-brojne dragocene mogućnosti za međudržavnu trgovinu. Umesto toga, EU želi da ostvari partnerstvo sa svim svojim susedima - Rusijom, Ukrajinom, Belorusijom, Moldavijom, područjem Kavkaza, balkanskim zemljama, severnom Afrikom i Bliskom istokom.

Partnerstvo podrazumeva blisku saradnju u borbi protiv terorizma i organizovanog kriminala i pomoć susedima EU da reformišu svoju policiju i sudstvo i da poboljšaju svoje granične službe. Na primer, drugim Akcionim planom Severne dimenzije uvodi se preduzimanje konkretnih akcija u borbi protiv trgovine ljudima i drogom i u pravcu pospešivanja saradnje između graničara EU u Baltičkom regionu i njihovih kolega na istoku.

Ali, partnerstvo za najbliže susede Evropske unije takođe znači lak pristup uvećanom jedinstvenom tržištu Unije i 450 miliona njenih potrošača. To znači da Unija pomaže svojim susedima da unaprede životni standard svojih građana. I to takođe znači promovisanje demokratskih institucija i političkog pluralizma u ovim regionima.

Policajci iz različitih zemalja EU pomažu lokalnoj policiji da održi red u Bosni i Hercegovini.

Poštovanje ljudskih prava je sada ključni element svih međunarodnih ugovora koje Evropska unija potpisuje. Ovo pomaže da se problem izbeglica i azilanata razreši na samom izvoru. Kako se situacija u problematičnim zemljama bude poboljšavala, njeni građani će imati manje potrebe da beže i pokušavaju da nađu bolji život negde drugde.

U isto vreme Evropska unija nastoji da odigra aktivnu ulogu u rešavanju

kriza prisutnih u regionima van njenih granica. Na primer, pripadnici nacionalnih evropskih policija rade zajedno u novoj Misiji evropske policije u Bosni i Hercegovini. Oni obučavaju pripadnike lokalne policije, pomažu u održavanju reda i mira i uspostavljaju dijalog sa lokalnim vlastima.

Ukratko, EU veruje da je za očuvanje slobode, pravde i bezbednosti unutar njenih granica važno preneti isto to zemljama van njenih granica, proširiti te dobrobiti na još širi region, da bi se tako stvorio sigurniji, slobodniji i pravedniji svet.

Ostalo

Za detaljnije informacije o temama kojima se bavi ova brošura posetite veb sajt Evropske komisije europa.eu.int/comm/justice_home/index_en.htm

Informacije o problemima vezanim za drogu mogu se naći na sajtu Evropskog centra za posmatranje bolesti zavisnosti od droge (EMCDDA) na adresi www.emcdda.eu.int/

Evropska komisija

Sloboda, sigurnost i pravda za sve

Unutrašnja politika i pravosuđe u Evropskoj uniji

Serijski broj: Evropa u pokretu

Luksemburg: Kancelarija za zvanične publikacije evropskih zajednica

2002 - 22pp.- 16.2 x 22.9cm

ISBN 92-894-8210-9

Jedno od izvanrednih dostignuća Evropske unije tokom protekle polovine veka bilo je stvaranje velike oblasti bez granica u okviru koje ljudi mogu da se kreću nesputani graničnim proverama. Građani EU takođe mogu da izaberu u kojoj će zemlji EU da žive i rade.

Ali da bi se u ovim slobodama u potpunosti uživalo, EU mora efikasno da upravlja svojim granicama. Njene sudske vlasti i policijske snage takođe moraju blisko da sarađuju, kako bi doprineli da svi ljudi u Uniji budu podjednako zaštićeni od kriminala, da imaju podjednak pristup pravosudnim organima i u potpunosti ostvaruju svoja prava.

Evropska unija radi na razvijanju bolje koordinisane imigracione politike i politike davanja azila, kako bi se prema podnosiocima zahteva za dobijanje azila odnosilo pravično i na isti način, i kako bi se zakoniti useljenici, koji su EU potrebni, integrisali u evropsko društvo. Preduzete su takođe i mere kako bi se sprečila zloupotreba sistema i kako bi se razračunali sa ilegalnim useljenjem.

Štaviše, u eri globalizacije, samo radeći zajedno, zemlje EU mogu se efikasno boriti sa međunarodnim kriminalom i terorizmom.

Sve ovo je garancija da je Unija zaista jedinstveno područje „slobode, bezbednosti i pravde za sve“.

Delegacija Evropske komisije u Srbiji i Crnoj Gori,
Krunska 73,
11000 Beograd
tel. 011 3083 200
fax. 011 3083 201
Internet adresa: **delegation-scg@cec.eu.int**
Internet prezentacija **<http://www.delscg.cec.eu.int>**

Evropska komisija, Brisel
Internet adresa: **<http://europa.eu.int>**

Evropska unija

- Zemlje članice Evropske unije
- Zemlje kandidati

SR

Jedno od izvanrednih dostignuća Evropske unije tokom protekle polovine veka bilo je stvaranje velike oblasti bez granica u okviru koje ljudi mogu da se kreću nesputani graničnim proverama. Građani EU takođe mogu da izaberu u kojoj će zemlji EU da žive i rade.

Ali da bi se u ovim slobodama u potpunosti uživalo, EU mora efikasno da upravlja svojim granicama. Njene sudske vlasti i policijske snage takođe moraju blisko da sarađuju, kako bi doprineli da svi ljudi u Uniji budu podjednako zaštićeni od kriminala, da imaju podjednak pristup pravosudnim organima i u potpunosti ostvaruju svoja prava.

Evropska unija radi na razvijanju bolje koordinisane imigracione politike i politike davanja azila, kako bi se prema podnosiocima zahteva za dobijanje azila odnosilo pravično i na isti način, i kako bi se zakoniti useljenici, koji su EU potrebni, integrisali u evropsko društvo. Preduzete su takođe i mere kako bi se sprečila zloupotreba sistema i kako bi se razračunali sa ilegalnim useljnjem.

Štaviše, u eri globalizacije, samo radeći zajedno, zemlje EU mogu se efikasno boriti sa međunarodnim kriminalom i terorizmom.

Sve ovo je garancija da je Unija zaista jedinstveno područje „slobode, bezbednosti i pravde za sve“.

Publications Office

Publications.eu.int

ISBN 92-894-8210-9

9 789289 482103